

науковий моніторинг і практичні заходи, можливе збереження біорізноманіття та стабільності цих унікальних екосистем.

Список використаної літератури

1. Ендрюс Дж., Рібейн М. Сільське господарство та охорона природи. Посібник із практичного управління відновлення та створення природних біотопів на сільгоспугіддях. К., 2006. 288 с.

2. Ляшук І. Я. Біоіндикаційний потенціал угруповань ґрунтово-підстилкових твердокрилих в умовах втрати лучно-степових оселищ у НПП «Кременецькі Гори»: dissertation... of PhD in Biology: 091. Ужгород, 2025. 253 р. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/95442>

3. Штогрин М.О., Довганюк І.Я., Штогун А.О. Синантропізація рослинності національного природного парку «Кременецькі гори». *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Серія: Біологія*, 2022. Т. 82, № 3. С. 19-22.

4. Штогрин М.О., Онук Л. Л., Штогун А. О. Бобрик І. В. Особливості степових екосистем національного природного парку «Кременецькі гори», їх збереження та відтворення. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біол.*, 2019, № 1 (75). С. 94–99.

5. Штогрин М.О., Штогун А.О. Національний природний парк «Кременецькі гори» як еталон унікального видового різноманіття Волино-Поділля. *Суспільство і природа: від минулого до майбуття (до 100-річчя від дня народження Миколи Чайковського): матеріали наук. конф., м. Тернопіль, 6 вересня 2022 р. Тернопіль, 2022. С. 36–41.*

6. Яценко П. Т., Канарський Ю. В., Шпаківська І. М. Сильватизація оселищ лучно-степової рослинності та безхребетних у природоохоронних об'єктах Голігирського горбогір'я (природоохоронне оцінювання явища). *Наукові праці Лісівничої академії наук України*, 2021, вип. 22. С. 27–40.

7. Shcherbyna V. V., Maltseva I. A., Maltseva H. V., Zhukov O. V. Effects of fires on vascular plant and microalgae communities of steppe ecosystems. *Biosystems Diversity*, 29(1), 3–9. 2021. URL: <https://doi:10.15421/012101>

УДК 574.4:504.61:577.34

ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНІ УМОВИ ЗАПЛАВНИХ ЕКОТОПІВ СЕРЕДНЬОГО ПОДЕСЕННЯ ЯК КОМПОНЕНТИ ФОРМУВАННЯ ЛОКАЛІТЕТІВ АНТРОПОФІТІВ

Скрипка В.П., аспірант кафедри екології, географії та природокористування,
Карпенко Ю.О., канд. біол. наук, доцент, завідувач кафедри екології, географії
та природокористування, НУЧК» імені Т.Г. Шевченка,
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013, Україна

Середнє Подесення – це регіон басейну річки Десни та її приток, розташований у північній частині України, у межах Чернігівської області. Заплавні екотопи регіону досліджень формуються під впливом гідрологічних режимів річок, антропогенної діяльності та кліматичних змін. Ці території

виступають локалітетами для антропофітів (чужорідних видів судинних рослин), які іммігрували внаслідок людської діяльності. Антропофіти поділяються на ксенофіти (випадково занесені види) та ергазіофіти (здичавілі культурні види) [3, 4].

Заплавні екотопи Середнього Подесення характеризуються визнаються значною збереженістю, але динамічними природно-гідрологічними режимами (періодичні повені), що більш оптимально сприяє натуралізації та розповсюдженню чужорідних видів. Антропогенні впливи на територію досліджень також посилюють дію природних умов, зокрема процеси інтенсивного землеробства, розорювання заплав, транспортні шляхи та воєнні дії з 2022 р. призводять до фрагментації і рудералізації (засмічення) екотопів, розширюючи існуючі та створюючи нові ніші для антропофітів.

Заплавні екотопи Середнього Подесення включають попередньо такі групи як: луки, ліси, рудеральні ділянки та антропогенні біотопи (згідно за класифікацією EUNIS).

Методологічно, виділення антропофітів у таких екотопах вимагає критеріїв: фіксація дорослих особин у ≥ 2 спонтанних локалітетах за межами культивування [4].

Воєнні дії в цілому посилюють ризики, насамперед через механічне порушення ґрунту та відсутність обробітку полів, що сприяє поширенню чужорідних видів [2].

За попередніми даними, антропофіти поліської частини, в тому числі і регіону досліджень, представлені близько 100 видами судинних рослин (90 родів, 40 родин), переважно ергазіофітами [2]. За життєвими формами модельні види представлені: фанерофітами (дерева, кущі), терофітами (однорічники), гемікриптофітами (багаторічники) та криптофітами, що є типовим для антропогенних ландшафтів різного рівня трансформації, де переважають трав'янисті форми [1, 3].

Серед антропофітів слід акцентувати увагу на інвазійних видах, таких як *Acer negundo* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Solidago canadensis* L., які частково домінують у заплавних угрупованнях, витісняючи аборигенні види [3]. Серед потенційно інвазивних видів слід виділити такі як: *Asclepias syriaca* L., *Parthenocissus inserta* (A.Kern.) Fritsch, *Rudbeckia hirta* L., *Amorpha fruticosa* L., *Lupinus polyphyllus* Lindl., *Heliopsis helianthoides* (L.) Sweet [3]. Види, які знаходяться на початкових стадіях: *Thladiantha dubia* Bunge., *Silphium perfoliatum* L., *Helianthus tuberosus* L., *Hemerocallis fulva* L., *Rosa rugosa* Thunb., *Caragana arborescens* Lam. [4].

Заплавні території Середнього Подесення є вразливими природними екотопами та осередками поширення антропофітів різних географічних регіонів, переважно ергазіофітів північноамериканського походження, через процеси поєднання і впливу природних (гідрологія, клімат, едафічні чинники) і антропогенних факторів (трансформація, інтродукція, рудералізація).

Список використаної літератури

1. Конякін С.М., Бурда Р.І., Буджак В.В. Атрибутивний аналіз фракції антропофітів у складі урбанофлори Київської міської агломерації // Агроекологічний журнал. 2024. № 2. С. 45–51.
2. Міськова О.В. Ергазіофіти регіонального ландшафтного парку «Сеймський» // Чорноморськ. бот. ж. 2022. Т. 18, № 3. С. 270–286.
3. Протопопова В.В., Шевера М.В. Фітоінвазії. II. Аналіз основних класифікацій, схем і моделей // Промислова ботаніка. 2012. Вип. 12. С. 86–93.
4. Шиндер О.І. Спонтанна флора Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України. м. Київ // Укр. бот. журн. 2019. Т. 76, № 2. С. 88–99.

УДК 598.2:591.9(477.54)

ЗИМОВА ОРНІТОФАУНА В ОКОЛИЦЯХ С. ВИРІВКА (СЕЙМСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК, СУМСЬКА ОБЛ.) НА ОСНОВІ ФОТОФІКСАЦІЇ

Панченко С.М., докт. біол.наук., молодший науковий співробітник
Гетьманський НПП, м. Тростянець Сумської обл.

Село Вирівка знаходиться у Конотопському районі Сумської області. Це південно-західна частина Сеймського регіонального ландшафтного парку. У фізико-географічному відношенні село розташоване на краю Полтавської рівнини, безпосередньо біля долини р. Сейм. Околиці села охоплюють притерасні трав'яні та лісові болота, заплавні широколистяні ліси, надзаплавні тераси, включно із боровою, але не заплаву. Селом протікає р. Куколка, ліва притока Сейму. Методи дослідження – екскурсійні. Період спостережень 1 грудня 2025 р. – 28 лютого 2026 р. Спостереження проведено безпосередньо в селі та здійснено радіальні виходи з метою охопити якнайрізноманітніші оселища. Фотографування здійснювалося на камеру Sony DSC-H300. Аналіз знімків проведено на персональному комп'ютері, зображення розміщено на ресурсі iNaturalist.

Всього відмічено 39 видів птахів. Наводимо їх у порядку зменшення кількості спостережень: синиця велика (*Parus major*) – 130 спостережень, у населених пунктах (**нп**) та природних біотопах (**нб**); коноплянка (*Linaria cannabina*) – 104, **нп** та **нб**; горобець польовий (*Passer montanus*) – 96, **нп** та **нб**; вівсянка звичайна (*Emberiza citrinella*) – 95, **нп** та **нб**; синиця блакитна (*Cyanistes caeruleus*) – 81, **нп** та **нб**; ворона сіра (*Corvus cornix*) – 80, **нп** та **нб**; сорока (*Pica pica*) – 64, **нп** та **нб**; горобець хатній (*Passer domesticus*) – 52, **нп**; снігур (*Purrrhula purrrhula*) – 41, **нп** та **нб**; зеленяк (*Chloris chloris*) – 37, **нп** та **нб**; горлиця садова (*Streptopelia decaocto*) – 33, **нп**; щиглик (*Carduelis carduelis*) – 32, **нп** та **нб**; грак (*Corvus frugilegus*) – 28, **нп** та **нб**; чикотень (*Turdus pilaris*) – 26, **нп** та **нб**; омелюх (*Bombycilla garrulus*) – 25, **нп** та **нб**; крук (*Corvus corax*) – 23, **нп** та **нб**; галка (*Coloeus monedula*) – 18, **нп** та **нб**; вівсянка очеретяна (*Emberiza schoeniclus*) – 14,